

Τί είναι Πρόγραμμα

Πρόγραμμα μπορεί να είναι κάτι τόσο απλό όσο μία γενική διατύπωση των προθέσεων και επιδιώξεων της Κυβέρνησης ή του κοινωνικού συνόλου ή κάτι τόσο σύνθετο όσο μία λεπτομερειακή έκθεση που ξεκινά από τις προθέσεις, τις συγκεκριμενοποιεί σε στόχους που τους συνδέει με το χρόνο και το χώρο, καθορίζει και ποσοτικοποιεί τα βήματα για την επίτευξη των στόχων, ορίζει τους αναγκαίους πόρους, τους κινητοποιεί και τους κατανέμει στους οικονομικούς τομείς, στους κλάδους των τομέων, στις γεωγραφικές περιοχές, προβλέπει τις διαδικασίες που πρέπει ν' ακολουθηθούν και τους θεσμούς που πρέπει ν' αλλάξουν ή να εισαχθούν.

Γιατί Πρόγραμμα;

Οι γενικώτερες επιδιώξεις και οι στόχοι μιάς κυβέρνησης ή του κοινωνικού συνόλου ίσως μπορούν να επιτευχθούν και χωρίς προγραμματισμό.

Με το πρόγραμμα όμως επιδιώκεται η αποφυγή σπατάλης και η σωστή αξιοποίηση των περιορισμένων πόρων μιάς χώρας, που σημαίνει ότι με τα ίδια μέσα πετυχαίνουμε καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με την κατάσταση χωρίς πρόγραμμα και την ταχύτερη επίτευξη των στόχων μέσα από το συντονισμό των διαδικασιών και ενεργειών των φορέων της ανάπτυξης.

Περισσότεροι λόγοι προγραμματισμού στη Γεωργία;

Ο Γεωργικός Τομέας παρουσιάζει ιδιαιτερότητες σε σχέση με τους άλλους τομείς της οικονομίας. Η προσαρμογή της Γεωργίας στις αλλαγές του οικονομικού περιβάλλοντος γίνονται με πολύ αργό ρυθμό επειδή:

α) οι αποφάσεις παίρνονται από ένα πολύ μεγάλο αριθμό κέντρων που ουσιαστικά είναι στην περίπτωση της Ελλάδας οι χιλιάδες αγροτικές οικογένειες. β) Οι αρχηγοί των οικογενειών είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικοί απέναντι σε νέες μορφές εκμεταλλεύσεων, προϊόντων ή μεθόδων, επειδή κάθε αποτυχία έχει άμεσο αντίκτυπο στο βιοτικό επίπεδο της οικογένειάς τους. γ) Οι ρυθμοί ανάπτυξης της παραγωγής που ακολουθεί φυσικούς νόμους και πραγματοποιείται σε ένα μη ελεγχόμενο περιβάλλον είναι πολύ αργοί. (Ένας σπυρνώνας χρειάζεται 6-10 χρόνια για να φθάσει στην πλήρη απόδοση, ένα αρδευτικό έργο 10-20 χρόνια, ένα δάσος 30-50 χρόνια).

Οι αγορές γεωργικών προϊόντων είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες ακόμη και σε μικρές αυξομειώσεις της προσφοράς και το πρόβλημα οξύνεται με τις μικρές δυνατότητες αποθήκευσης και διατήρησης πολλών απ' αυτά.

Έτσι οι συνέπειες κάθε λάθους ενέργειας είναι αισθητές για πολύ καιρό στο μέλλον και συνήθως τα αποτελέσματά τους τα ονομάζουμε διαρθρωτικά προβλήματα στην Γεωργία. Επομένως η πρόβλεψη στην Γεωργία είναι πρωταρχική ανάγκη και βέβαια ο προγραμματισμός προϋποθέτει μέσα από την γνώση του σήμερα την πρόβλεψη του αύριο.

Ποιό Πρόγραμμα για το Γεωργικό Τομέα;

Ο καθορισμός της μορφής και των λεπτομερειών του προγράμματος δεν μπορεί να αποτελέσει απόφαση της στιγμής. Είναι αντικείμενο του φορέα που θα αναλάβει την δουλειά αυτή.

Εκείνο όμως που πρέπει να τονισθεί είναι η ανάγκη μακροχρόνιου γεωργικού προγραμματισμού. Ένα 10ετές ή 15ετές πρόγραμμα που θα καθόριζε τις ευρύτερες επιλογές και κατευθύνσεις στο γεωργικό τομέα, τους κύριους στόχους και τα βασικά μέσα επίτευξής τους, θα λειτουργούσε σαν πλαίσιο για το σχεδιασμό των μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων μέσα στα οποία θα εντάσσονται τα μονοετή.

Μέθοδος Προγραμματισμού

Υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες αναπτυξιακού προγραμματισμού.

Η πρώτη προσπαθεί να εντοπίσει τα βασικά εμπόδια ανάπτυξης και να συγκεντρώσει τις προσπάθειες και τους διαθέσιμους πόρους για το ξεπέρασμά τους.

Η δεύτερη χρησιμοποιεί περισσότερο σύνθετες μεθόδους προσπαθώντας να περιγράψει την συμπεριφορά ολόκληρης της οικονομίας ή του τομέα με μαθηματικές εκφράσεις και να καθορίσει τις διαδικασίες και την κατανομή πόρων σύμφωνα με τις μαθηματικές λύσεις που προκύπτουν.

Και πάλι είναι αρμοδιότητα του όποιου οργάνου προγραμματισμού να αποφασίσει την μέθοδο, εκτιμώντας και αξιολογώντας την ελληνική πραγματικότητα, τον διοικητικό μηχανισμό, τα διαθέσιμα στοιχεία, το εξειδικευμένο επιστημονικό δυναμικό.

Εδώ θα μπορούσαν να λεχθούν τα εξής:

Η πρώτη κατηγορία προγραμματισμού ταιριάζει περισσότερο σε χώρες με ανεπαρκή στατιστικά δεδομένα, διάρθρωση διοίκησης που δεν μπορεί να βοηθήσει αποτελεσματικά τους προγραμματιστές κλπ.

Η δεύτερη κατηγορία χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο σε χώρες με παράδοση στην συγκέντρωση στατιστικών, υψηλή ποιότητα διοίκησης και ανεπτυγμένες οικονομικές δομές.

Άσχετα από το ποιά κατηγορία ή ποιά συνδυασμό κατηγοριών προγραμματισμού θα προτιμηθεί να εφαρμοσθεί αρχικά στον ελληνικό γεωργικό χώρο, η τάση πρέπει να είναι η χρησιμοποίηση όλο και περισσότερο μαθηματικών σε συνδυασμό με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές με τελικό στόχο την ανάπτυξη και την χρησιμοποίηση ύστερα από έλεγχο ενός μαθηματικού μοντέλου του γεωργικού τομέα, που θα περιγράφει την σημερινή κατάσταση και θα δίνει απαντήσεις για τις συνέπειες της X κατανομής πόρων ή της Ψ πολιτικής τιμών.

Παρακάτω αντιγράφονται μερικοί από τους στόχους ενός μαθηματικού μοντέλου-μελέτη του γεωργικού τομέα αναπτυσσόμενης χώρας. Αποτελεί δείγμα του τί μπορεί να προσφέρει η μαθηματική απεικόνιση της συμπεριφοράς του γεωργικού τομέα και η πρόβλεψη της συμπεριφοράς του όταν μεταβάλλονται κάποιες παράμετροι.

Το μοντέλο - μελέτη επιδιώκει:

1. Να προτείνει στρατηγικές, πολιτικές και προγράμματα για την επίτευξη συγκεκριμένων αναπτυξιακών στόχων στον αγροτικό τομέα σε αρμονία με τους εθνικούς στόχους, όπως

της αυτάρκειας σε θέματα διατροφής, της βελτίωσης της ζωής της υπαίθρου, της αύξησης της συμβολής του γεωργικού τομέα στην οικονομία.

2. Να δώσει πληροφορίες στους σχεδιαστές της γεωργικής πολιτικής σχετικές με τις οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες εναλλακτικών στρατηγικών που θα μπορούσαν να ακολουθηθούν σ'ένα πρόγραμμα 15 χρόνων (τριών διαδοχικών πενταετών προγραμμάτων).
3. Να δώσει μιá περιεκτική μελέτη και ανάλυση των τμημάτων που συνιστούν τον γεωργικό τομέα και να κάνει προτάσεις για αλλαγές στην πολιτική, τις επενδύσεις, την οργάνωση προκειμένου να επιτευχθεί ο επιθυμητός ρυθμός ανάπτυξης.
4. Να κάνει μιá προκαταρκτική ιεράρχηση των τύπων επενδύσεων.
5. Να βελτιώσει και αναπτύξει τις δυνατότητες του Υπουργείου Γεωργίας και Δασών στην αξιολόγηση των προγραμμάτων του, την διατύπωση της πολιτικής του και την εφαρμογή της.

Προγραμματισμός - Έρευνα

Ο Προγραμματισμός απαιτεί μία πολύ σοβαρή δουλειά στο χώρο της γεωργοοικονομικής-κοινωνιολογικής έρευνας. Ίσως μάλιστα η απόφαση σχεδιασμού του γεωργικού τομέα να κατευθύνει και το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος της γεωργοοικονομικής έρευνας της χώρας σε αντικείμενα που η διερεύνησή τους είναι απαραίτητη για την δόμηση οποιουδήποτε προγράμματος.

Αν ήθελε κάποιος να δώσει ενδεικτικά το ερευνητικό αντικείμενο που θα είχε μία προσπάθεια προγραμματισμού του ελληνικού γεωργικού τομέα θα άρχιζε σίγουρα από την συγκέντρωση αξιολόγηση, συστηματοποίηση των ιστορικών στοιχείων.

Σε δεύτερη φάση θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν οι οικονομετρικές μέθοδοι (απλή, πολλαπλή, ευθύγραμμη και καμπυλόγραμμη, συμμεταβολή και συσχέτιση) για να διερευνηθούν σχέσεις αλληλοεξάρτησης των διαφόρων μεγεθών και να γίνουν οι πρώτες προβλέψεις.

Παράλληλα θα προχωρούσε η έρευνα αγοράς. Συναρτήσεις παραγωγής προσφοράς και ζήτησης και οι αντίστοιχες ελαστικότητες είναι συνήθως απαραίτητες στην κατασκευή των μαθηματικών υποδειγμάτων αλλά και πολύ χρήσιμες για την χάραξη της πολιτικής.

Τέτοιες συναρτήσεις και ελαστικότητες πρέπει να είναι γνωστές για τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα ή ομάδες προϊόντων αλλά και για τις σημαντικότερες εισροές.

Έρευνες οικογενειακού προϋπολογισμού θα βοηθούσαν προς αυτή την κατεύθυνση στα θέματα της ζήτησης. Μέθοδοι γραμμικού, παραμετρικού, τετραγωνικού δυναμικού προγραμματισμού θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την μελέτη διάρθρωσης και χωροταξικής κατανομής των καλλιεργειών.

Έρευνα των ονομαστικών τιμών ή των παραγόντων παραγωγής θα οδηγούσε σε μία σωστότερη από κοινωνικής πλευράς εκτίμησή του κόστους τους, (Κόστος ευκαιρίας) ενώ αντίστοιχη έρευνα στα γεωργικά προϊόντα θα μας έδινε τις "σκιώδεις τιμές" τους.

Αν αποφασίζονταν από το όργανο προγραμματισμού ότι η εσωτερική συνέπεια του προγράμματος πρέπει να ελεγχθεί με πίνακες εισροών-εκροών, χρειάζεται έρευνα για τους "τεχνικούς συντελεστές" των πινάκων.

Επίσης δημογραφικές εξελίξεις, μετακίνηση πληθυσμού, εργατικό δυναμικό, η διάρθρωσή του και η κινητικότητά του, θεσμικό πλαίσιο, συνεταιριστικό κίνημα είναι σίγουρα αντικείμενα έρευνας που τα αποτελέσματά της θα αποτελούσαν πολύ σημαντικά βοηθήματα για τον προγραμματιστή.

εντεύξεις απαιτούνται είναι
Τέλος η έρευνα και μελέτη των εξελίξεων:

α) της παραγωγής για τα σημαντικότερα προϊόντα που ενδιαφέρουν τη χώρα μας, σε διεθνές πείπεδο, β) στις αγορές των γνωστών εξαγωγικών κέντρων της Ευρώπης και αργότερα άλλων περιοχών του κόσμου, γ) των τιμών στο διεθνές εμπόριο τόσο των γεωργικών προϊόντων όσο και των εισροών της γεωργικής παραγωγής, δ) των προτιμήσεων των καταναλωτών στις χώρες που εξαγωγήμε τα προϊόντα μας, ε) των παγκοσμίων αποθεμάτων γεωργικών προϊόντων που μας ενδιαφέρουν.

Διαδικασίες Προγραμματισμού

Προτείνεται μιά Κεντρική Μονάδα Προγραμματισμού (Κ.Μ.Π.) ενταγμένη στο Ινστιτούτο Προγραμματισμού και Γεωργοοικονομικής και Κοινωνιολογικής Έρευνας, στελεχωμένο με περιορισμένο αριθμό εξειδικευμένων επιστημόνων που θα αποτελεί τον πυρήνα του μηχανισμού του γεωργικού σχεδιασμού.

Μονάδες Προγραμματισμού Φορέων (Μ.Π.Φ.) θα λειτουργούν στους κεντρικούς εκπροσώπους των φορέων της γεωργικής ανάπτυξης όπως η ΠΑΣΕΓΕΣ, ΑΤΕ, Υπουργείο Γεωργίας.

Το μακροχρόνιο και μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα εγκρίνεται από μιά Επιτροπή Γεωργικού Προγραμματισμού (Ε.Γ.Π.) στην οποία αντιπροσωπεύονται συλλογικοί φορείς που εκπροσωπούν όσο γίνεται καλύτερα το χώρο της Γεωργίας και φυσικά η Κυβέρνηση, τα αρμόδια όργανα της οποίας (Υ/Γ, ΚΕΠΕ) επίσης πρέπει να εγκρίνουν το πρόγραμμα.

Η Κ.Μ.Π. αρχίζει τις διαδικασίες προγραμματισμού προς τρεις κατευθύνσεις:

α) προς την Ε.Γ.Π. και την Κυβέρνηση (Υ/Γ και ΚΕΠΕ), β) προς ΚΕΠΕ, γ) προς τις Μ.Π.Φ.

Στην περίπτωση (α) οι συζητήσεις στοχεύουν στην διατύπωση των εθνικών επιδιώξεων του προγράμματος που θα έχουν την έγκριση τόσο του ευρύτερου δυνατού κοινωνικού συνόλου όσο και της Κυβέρνησης.

Στην περίπτωση (β) οι συζητήσεις με το ΚΕΠΕ έχουν λιγότερο πολιτικό και περισσότερο τεχνικό χαρακτήρα και μέσα απ'αυτές ελέγχεται η εναρμόνιση των επιδιώξεων του γεωργικού προγράμματος με τις εθνικές επιδιώξεις, την διασύνδεση του γεωργικού προγράμματος με το εθνικό και την τυποποίηση του τρόπου παρουσίασης των πληροφοριών που θα μεταδίδονται αμφίδρομα.

Στην περίπτωση (γ) η Κ.Μ.Π. επεξεργάζεται σε στενή συνεργασία με τις Μ.Π.Φ. τις κατευθυντήριες γραμμές των διαδικασιών συλλογής, και παρουσίασης στοιχείων, τυποποιεί τις μεθόδους αξιολόγησης επενδύσεων και θεσμών και οριοθετεί χρονικά τα στάδια προγραμματισμού.

Οι Μ.Π.Φ. επιλέγουν τους τρόπους και τις διαδικασίες επικοινωνίας με μικρότερα όργανα προγραμματισμού, με αρμόδιες υπηρεσίες, με τοπικούς φορείς κ.λ.π.

Οι διαδικασίες αυτές πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης για κάθε φορέα.

Μετά το πρώτο αυτό ξεκίνημα η διαδικασία προγραμματισμού προχωρά με μία συνεχή αλληλοπληροφόρηση της Κ.Μ.Π. και των Μ.Π.Φ. ενώ δεν αποκλείεται η Κ.Μ.Π. να ζητήσει άμεση πληροφόρηση από τοπικές πηγές χωρίς την παρεμβολή των Μ.Π.Φ. Κατά διαστήματα ενημερώνονται η Ε.Γ.Π., το Υ/Γ και το ΚΕΠΕ για την εξέλιξη των εργασιών.

Τα προγράμματα εκπονούνται με την λογική σειρά, μακροχρόνιο, μεσοπρόθεσμο,* ετήσιο και από την στιγμή που θα εγκριθούν το προηγούμενο αποτελεί πλαίσιο για την εκπόνηση του επομένου.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως το μακροχρόνιο και μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα εγκρίνεται από Ε.Γ.Π. το Υ/Γ, ΚΕΠΕ. Τα μονοετή μπορούν να διαιρούνται στα τμήματα αρμοδιοτήτων ΠΑΣΕΓΕΣ, ΑΤΕ, Υ/Γ και να εγκρίνονται από τους φορείς αυτούς, το ΚΕΠΕ, το ΥΠΕΘΟ και το Υπουργείο Οικονομικών τουλάχιστον όσο αφορά τη χρηματοδότηση αρμοδιότητας των δύο τελευταίων Υπουργείων.

Όσο αφορά τις τεχνικές που θα χρησιμοποιηθούν για την εκπόνηση των προγραμμάτων αυτό είναι αρμοδιότητα της Κ.Μ.Π. που βέβαια πριν αποφασίσει θα πρέπει να συνεργαστεί τόσο με το ΚΕΠΕ όσο και με τις Μ.Π.Φ.

Στα θέματα έρευνας, απαραίτητης για το σχεδιασμό της γεωργίας, η Κ.Μ.Π. θα είναι το όργανο που θα εισηγηθεί τα θέματα που πρέπει να ερευνηθούν είτε από ερευνητές του Ινστιτούτου είτε από άλλους φορείς, όπως τα Πανεπιστήμια, άτομα ερευνητές, ή ομάδες ατόμων.

* Το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα (π.χ 5ετεί), για λόγους διοικητικούς, διαιρείται στα τμήματα μεσοπρόθεσμο προγράμματα και ΥΠ. Γεωργίας της Α.Τ.Ε και της ΠΑΣΕΓΕΣ και πρέπει να ε'ακολουθήσουν προσαρμοσμένες ε'αυτά τα ενδία προγράμματα τους.

Κεντρική Μονάδα Προγραμματισμού

Η Κεντρική Μονάδα Προγραμματισμού θα είναι ο πυρήνας της όλης προσπάθειας σχεδιασμού της Γεωργίας.

Οι λειτουργίες της περιγράφονται στα προηγούμενα.

Εδώ θα γίνει μιά αναφορά στο προσωπικό της Μονάδας. Στην έκθεση αυτή η Κ.Μ.Π. προτείνεται σαν μιά μικρή σχετικά μονάδα με κατάλληλο προσωπικό στελεχομένο.

Ένας αριθμός 15-17 εξειδικευμένων επιστημόνων φαίνεται ότι είναι αρκετός αν υποστηριχθεί από επαρκές βοηθητικό προσωπικό που πρέπει να διεκπεραιώσει ένα μεγάλο όγκο δουλειάς ταξινόμησης και επεξεργασίας στοιχείων.

Οι ειδικότητες που πρέπει να συμμετέχουν στην Κ.Μ.Π. είναι οι εξής:

Κοινωνικές επιστήμες

1. Προγραμματιστής
2. Γεωργοοικονομολόγος
3. Στατιστικολόγος
4. Οικονομέτρης
5. Κοινωνιολόγος
6. Οικονομολόγος
7. Ειδικός σε θέματα Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Τεχνικοί με παράλληλες οικονομικές σπουδές

1. Γεωπόνος
2. Ζωοτέχνης
3. Δασολόγος
4. Ιχθυολόγος
5. Ειδικός στους H/Y(SOFTWARE)

Ο κατάλογος αυτός είναι ενδεικτικός και η απόφαση για την τελική στελέχωση της Κ.Μ.Π. θα πρέπει να παρθεί από μιά μικρότερη ομάδα που θα προσληφθεί αρχικά και θα έχει την ευθύνη της οργάνωσης.

Η ομάδα αυτή θα αποτελείται από 4-5 άτομα και θα περιλαμβάνει τις πέντε πρώτες ειδικότητες από τον πίνακα των κοινωνικών επιστημών.

Εδώ θα πρέπει να τονιστεί ότι στην στελέχωση της Κ.Μ.Π. θα πρέπει να ισορροπείται η θεωρητική γνώση με την εμπειρία. Η τελευταία είναι εντελώς απαραίτητο να υπάρχει σε σωστή δόση μέσα στην Κεντρική Μονάδα Προγραμματισμού για να μη καταντήσει ο προγραμματισμός μιά ακαδημαϊκή άσκηση των επιστημόνων της Κ.Μ.Π.

Για το λόγο αυτό οι προϋποθέσεις πρόσληψης επιστημόνων στην Κ.Μ.Π. πρέπει να διατυπωθούν με ευέλικτο τρόπο και η γνώση του γεωργικού τομέα να μετράει σημαντικά σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις.

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

